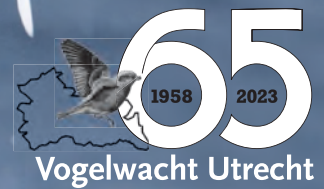

de kruisbek

jaargang 66 | nummer 3 | juni 2023

De zilvermeeuw

'Het zijn er veel en ze vreten alles', dat is wat veel mensen denken over deze grote, sterke en behendige vogel. Hij broedt hoofdzakelijk aan de kust, maar je ziet hem ook in het binnenland, vooral in West- en Noord-Nederland. Omdat ze de eerste vier jaar van kleeed wisselen, is het herkennen van jonge zilvermeeuwen erg lastig, zelfs voor ervaren vogelaars.

Feiten en cijfers over de zilvermeeuw

Wetenschappelijke naam

Larus argentatus argentatus en *argenteus*

Engelse naam

European Herring Gull

Bijnaam

Gróóte meeuw (Texel), vliegende rat (Scheveningen)

Lengte

circa 60 cm

Spanwijdte

123-148 cm

Gewicht

123-148 gram

Levensduur

circa 35 jaar

Zang

Vrij luidruchtig met lange uithalen, hoger dan de roep van de kleine mantelmeeuw.

Alarmroep: kort 'kjaa'.

Voorkomen

De zilvermeeuw is een algemene vogel van de kust en het binnenland.

Broedparen (2020)

35.000-41.000

Winteraantallen (2016-2021)

130.000-240.000

Doortrekkers (2016-2021)

130.000-290.000

Portret van een kustvogel met karakter

Henk Leenaers

Zilvermeeuwen kunnen uitstekend vliegen, zweven en manoeuvreren. Ze hebben hoge en sterke poten, zwemvliezen tussen hun tenen, een grote snavel en een krachtige spiermaag waarmee ze zelfs mosselen kunnen kraken. Maar bovenal hebben ze een goede neus voor makkelijk bereikbaar eten, ergens achtergelaten door de mens.

Wachten op patat en haring

Wie wel eens een dagje doorbrengt aan de kust zal het niet zijn ontgaan: het stikt er van de zilvermeeuwen. Het zijn er niet alleen veel, ze zijn ook nogal doortastend. Geduldig staan ze op wacht bij de patatkraam en de haringkar om, als een toerist even niet oplet, een frietje of broodje uit zijn handen te grissen. Op de vlucht slaan ze meestal niet: in het volle zicht van de gedupeerde schrokken ze

hun buit - hap, slik, weg - gulzig naar binnen, waarbij ze met hun indringende blik alweer speuren naar een volgende lekkerrij. Als er geen soortgenoten in de buurt zijn tenminste, want in dat geval kan er zomaar een flink gekrijs losbarsten. Met hun kop in de nek dagen de meeuwen elkaar uit en staan ze elkaar naar het leven.

Meeuwenbestrijding

Voor strandtoeristen is dit ongemak van voorbijgaande aard, voor bewoners van badplaatsen gaat de ergernis het hele jaar door. In Katwijk aan Zee bijvoorbeeld, waar de plaatselijke politiek zich hard maakt voor het bestrijden van de meeuwenoverlast. Zilvermeeuwen en mantelmeeuwen veroorzaken hier overlast door vuilniszakken te plunderen, mensen wakker te houden en - excusez les mots - de boel onder te schijten. Het aantal broed-

paren zou de afgelopen tien jaar zijn verdubbeld, zo blijkt uit tellingen door de provincie. Voor de plaatselijke VVD, SGP en CDA is dat voldoende reden om een ontheffing te vragen voor het bestrijden van meeuwenoverlast. Alkmaar kreeg om dezelfde reden eerder al zo'n ontheffing.

Nuttig voor de landbouw

Hoező een ontheffing, vraagt menigeen zich misschien af. Is de zilvermeeuw dan een beschermde soort? Ja, dat is zo, want deze vogel mag dan nu algemeen zijn, dat was hij 100 jaar geleden zeker niet. Toen leefden er maar enkele duizenden zilvermeeuwen in ons land, vooral in kolonies op de Waddeneilanden. En volgens een Koninklijk Besluit uit 1902 werd hij als 'nuttig' bestempeld voor landbouw en houtteelt, omdat hij schadelijk ongedierte eet, zoals veldmuizen en engerlingen

Zilvermeeuwen | Michael Kars

Zilvermeeuwen | Bert Geelmuijden

Zilvermeeuw | René de Waal

- vraatschade veroorzakende larven van verschillende keversoorten. Vandaar de beschermde status. En die was hard nodig ook, want in die tijd was het een wijdverbreide gewoonte om eieren te rapen en vogels te schieten. Ornithologen legden collecties opgezette dieren aan, natuurbescherming moest nog worden uitgevonden. Lang niet alles was vroeger beter.

Cultuurvolgers

Klachten over zilvermeeuwen vinden geen weerklank bij Kees Camphuysen, een marien ecooloog die op Texel meer dan 10 jaar onderzoek deed naar deze soort. Hij schreef er een vlot leesbaar boek over en liet zich op de radio enkele keren interviewen. Hij kijkt op een andere manier naar de overlast door zilvermeeuwen. Dat er in veel steden nu zoveel zilvermeeuwen zitten, hebben we aan onszelf te danken, zo vertelt hij bij Vroege Vogels, want we hebben ze eerst zelf uit de duinen verjaagd. En omdat zilvermeeuwen cultuurvolgers zijn - ze profiteren van de rotzooi die wij van onze leefomgeving maken - duiken ze overal op waar iets valt te eten: op een slecht afgedekte vuilnisbelt, bij een kotter die ondermaatse vis overboord gooit en bij een vuilniszak vol pizzaresten die een halve dag buiten staat. Zilvermeeuwen houden ons een spiegel voor, zo wil hij maar zeggen. Misschien zouden we wat minder afval moet laten rondslingeren in plaats van meeuwen te bestrijden.

Eigen persoonlijkheid

Tijdens zijn onderzoek heeft Camphuysen veel meeuwen goed leren kennen. Hij

Zilvermeeuw, 2de kalenderjaar | Bert van Dillen

herkent ze aan de vierlettercode op een groene plastic ring rond een van hun poten, waarmee inmiddels honderden vogels rondvliegen. F.AWL is een vrouwtje (F = Female) en partner van M.AVU; allebei zijn ze in 2015 geringd. Ze zijn erg trouw en honkvast: jarenlang zaten ze samen een groot deel van het jaar tussen paal 8 en paal 12 op Texel. M.AAP is een avontuurlijker type. Vanwege zijn hautaine houding werd hij aangeduid als 'macho', een bijnaam die hij eer aandeed door drie kin-

Groene ring met M.APP | Michael Kars

Zilvermeeuw met kreeftje | Hans van Zummeren

deren te verwekken bij zes partners. Volgens Camphuysen heeft elke meeuw een eigen persoonlijkheid en een eigen levensverhaal. Meeuwen zijn veel meer dan machientjes met wat vlees en veren eromheen. Het zijn individuen met een plan en met een kennissenkring. Ze kennen hun omgeving, werken samen als het moet en spelen vals als het kan - hoe menselijk!

Argentatus of argenteus?

Voor wie minder tijd met meeuwen doorbrengt, is het op naam en op leeftijd brengen een stuk lastiger. Vooral in hun jonge jaren zijn de zilvermeeuw, de geelpootmeeuw en de Pontische meeuw moeilijk uit elkaar te houden. Het kan vier jaar duren voordat ze hun volwassen kleding dragen, en elke cyclus (of: kalenderjaar) heeft weer zijn eigen kenmerken. En tot overmaat van ramp kun je in Nederland twee soorten zilvermeeuwen tegenkomen, de Scandinavische (argentatus) en de Britse (argenteus). Wie een recent handboek over meeuwen raadpleegt, leest daar bijvoorbeeld dat 'het handpenpatroon van

Zilvermeeuwen in zonsondergang | Jan van der Greef

de geelpootmeeuw veel lijkt op dat van argenteus, maar het zwarte bandje op P5 is vaker compleet en breder, en de grijze tongen op P7-P8 zijn iets korter en donkerder.' De moeder zou je zomaar in de schoenen kunnen zinken, zelfs als je een behoorlijk ervaren vogelaar bent. Geen wonder dat er een woord bestaat voor vogelaars die nauwelijks durven omkijken naar meeuwen: larafobie.

Dagelijks naar de rosse buurt

Genoeg over vogelaars, terug naar de vogel. Want over zilvermeeuwen is erg veel bekend. We doen een kleine greep. Zo ontdekte Nobelprijswinnaar Niko Tinbergen al in 1947 dat kuikens tegen de rode vlek op de snavel van hun ouders tikken om een braakreflex op te wekken. En dankzij 'dataloggers' weten we dat zilvermeeuwen op één dag tientallen kilometers afleggen om aan voedsel te komen. Zo vliegt M.ANK uit Texel dagelijks naar de rosse buurt van Amsterdam, om een bezoekje te brengen aan 'Henk's Haring' in de Damstraat en 'snackbar BoBo' in de

Oude Doelenstraat. Door ze dagelijks te fotograferen op de veerboot tussen Den Helder en Texel, ontdekte een marien bioloog dat je zilvermeeuwen kunt herkennen aan de littekens op hun roze voeten. Omdat ze vaak op harde en ruwe oppervlakken lopen, zoals mosselbanken, hebben die het zwaar te verduren. De ene meeuw heeft een gat in zijn voet, de andere mist een teen. Niet zijn vingerafdruk, maar zijn voetafdruk maakt elke meeuw uniek. Dat we het hele jaar meeuwen zien, betekent niet dat dat steeds dezelfde zijn. Na het broedseizoen zakken ze allemaal enkele honderden kilometers naar het zuiden af, waardoor we 's winters in Nederland meer Scandinavische zilvermeeuwen zien. En dat het aantal broedparen in Nederland gestaag afneemt, komt niet door stikstof, maar door de vos en - u raadt het al - de mens. Niet omdat die er zo'n rotzooi van maakt trouwens, maar omdat hij zijn rommel tegenwoordig beter opruimt: steeds meer vuilnisbelten worden afgedekt. Zouden ze dat al weten in Katwijk aan Zee?

